ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Rychlého a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **M. H.**, zastoupený Mgr. Janou Velhartickou, advokátkou se sídlem Palackého 3145/41, Jablonec nad Nisou, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 11. 2021, č. j. 41 Az 79/2020 – 36,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 11. 2021, č. j. 41 Az 79/2020 – 36, **se zrušuje**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 10. 2020, č. j. OAM-582/ZA-ZA11-ZA22-2020, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Rozsudkem Krajského soudu v Brně (dále jen „*krajský soud*“) ze dne 30. 11. 2021, č. j. 41 Az 79/2020 – 36, byla zamítnuta žalobcova žaloba směřující proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 10. 2020, č. j. OAM-582/ZA-ZA11-ZA22-2020. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „*zákon o azylu*“), jako zjevně nedůvodnou.

[2] Při posuzování žaloby vycházel krajský soud z následujícího skutkového stavu. Žalobce podal dne 7. 9. 2020 žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice, neboť na Ukrajině by musel dle svého vyjádření nastoupit do armády. Uvedl, že nemá politické přesvědčení a nebyl členem politické strany ani organizace. Z Ukrajiny naposledy vycestoval do České republiky jako turista, na její území vstoupil dne 18. 2. 2020. Předtím od roku 1997 cestoval do České republiky opakovaně, pobýval zde a pracoval až do roku 2013, kdy dostal správní vyhoštění na jeden rok. V roce 2018 dostal dopis z ukrajinské vojenské správy, který si nepřevzal. Následně utekl do České republiky, kde pobýval cca tři a půl měsíce. Na Ukrajinu se vrátil v prosinci 2018. Poté přišli vojáci k němu domů kolem 27. 12. 2019, žalobce jim utekl oknem přes zahradu a následně se ukrýval u svého kamaráda v nedaleké vesnici. V lednu 2020 odcestoval do České republiky, na Ukrajinu se vrátil dne 16. 2. 2020 pouze na jeden den, aby mohl zaplatit alimenty na dceru. Následně opět odjel do České republiky, kde podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Dále žalobce uvedl, že do vlasti se nechce vrátit, neboť se obává, že znovu by se mu nepodařilo před vojáky uniknout.

[3] Krajský soud konstatoval, že právní řád České republiky upravuje seznam bezpečných zemí původů prostřednictvím vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, přičemž dle § 2 bod 24. této vyhlášky je Ukrajina považována za bezpečnou zemi původu, s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů. Tím je vytvořena domněnka, že Ukrajina (s výjimkou uvedeného teritoriálního omezení) splňuje podmínky bezpečné země dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, který je nutné vykládat v souladu s přílohou č. I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. „*procedurální směrnice*“). Žadatel má právo prokázat, že v jeho případě by se tato vyvratitelná domněnka uplatnit neměla, neboť mu hrozí větší riziko pronásledování nebo vážné újmy než osobám v obdobném postavení.

[4] Žalobce podal žádost z důvodů svých obav z povinnosti nastoupit do armády a aktivně se účastnit bojů na východě Ukrajiny. K tomu krajský soud uvedl, že tyto důvody nemohou vyvrátit domněnku, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu a odkázal na ustálenou judikaturu zdejšího soudu, podle níž odmítání vojenské služby samo o sobě není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Zároveň poukázal na skutečnost, že byť může výjimečně být azylově relevantní i obava z nastoupení vojenské služby, žalovaný řádně zdůvodnil, proč žalobci takové pronásledování v zemi původu nehrozí. Dále krajský soud podotknul, že dle „*Informace OAMP --Situace na Ukrajině*“ z dubna 2020 (založené ve správním spise) na Ukrajině žádná mobilizace neprobíhá a žalobci tak nehrozí, že bude muset bojovat na východě země. Ke snahám žalobce zpochybnit informace o výkonu vojenské služby na Ukrajině soud uvedl, že tato tvrzení žalobce nedokládá. Krajský soud uzavřel, že žalobci se nepodařilo prokázat, že by právě on mohl při návratu do vlasti utrpět vážnou újmu, tedy nevyvrátil domněnku, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Žalovaný zároveň dostatečně zjistil skutkový stav a své rozhodnutí náležitě zdůvodnil.

[5] Žalobce (dále jen „*stěžovatel*“) podává proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodů, které podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*“). Výslovně neuvádí žádný důvod přijatelnosti kasační stížnosti.

[6] Stěžovatel uvádí, že jak krajský soud, tak žalovaný hodnotili pouze formální členství země jeho původu v mezinárodních organizacích a politická prohlášení jejích ústředních orgánů. Je přesvědčen, že krajský soud nesprávně hodnotil provedené důkazy a z nich učinil nesprávná skutková zjištění. Obecně dostupné informace, které žalovaný i krajský soud vzali v potaz, neodpovídají dle přesvědčení stěžovatele skutečnému stavu na Ukrajině (konkrétně stěžovatel uvádí dokumenty „*Ukrajina – situace v zemi*“ a „*Hodnocení Ukrajiny jako bezpečné země původu*“). Formální proklamace, že na Ukrajině jsou dodržována lidská práva a svobody, nemohou být zárukou jejich skutečného dodržování. Krajský soud se dle přesvědčení stěžovatele nevypořádal s jeho tvrzeními o aktuální situaci v zemi a ani neodůvodnil, proč je považuje za nevěrohodná, přičemž právě tato tvrzení vyvracejí domněnku, že Ukrajina je bezpečnou zemí dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhuje, aby ji kasační soud zamítl jako nedůvodnou. Trvá na tom, že při posuzování žádosti stěžovatele se nedopustil nezákonnosti, rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem o azylu a správním řádem, a byly pro něj shromážděny relevantní podklady. Námitky obsažené v kasační stížnosti považuje za podobné námitkám žalobním. Proto lze odpovědi na kasační námitky najít v napadeném rozsudku, s nímž se žalovaný ztotožňuje. Poukazuje na skutečnost, že stěžovateli byla v souladu s § 36 odst. 3 správního řádu dána možnost se v rámci seznámení se s podklady rozhodnutí seznámit se všemi shromážděnými informacemi o zemi původu, kterou využil. Proti zdrojům informací a způsobu jejich získání přitom nevyslovil žádné námitky.

[8] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatel je zastoupen advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[9] Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se Nejvyšší správní soud po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, a je tak přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. (ve znění účinném od 1. 4. 2021) totiž platí, že *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*.

[10] V usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zmiňovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud definoval čtyři typové případy, v nichž jde o přijatelnou kasační

stížnost. Jak však uvedl kasační soud v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 – 49, výklad provedený ve zmiňovaném usnesení ve věci sp. zn. 1 Azs 13/2006 není plně využitelný, zvažuje-li soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a § 109 odst. 5 téhož předpisu a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu. A to za účelem, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „*Úmluva*“) a zásada *non-refoulement* (zásada nenavracení). V těchto případech je třeba se věcně vypořádat s otázkou, zda je prolomení namístě, a to buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 – 30, nebo právě výše citovaný rozsudek č. j. 6 Azs 306/2021 – 49), nebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 – 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a ze zásady *non-refoulement*.

[11] Nejvyšší správní soud – s odkazem na svou judikaturu uvedenou níže – v nyní posuzované věci shledal, že je nezbytné i bez výslovné námitky stěžovatele (srovnej např. rozsudek ze dne 21. 4. 2022, č. j. 10 Azs 47/2022 – 33) přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po rozhodnutí krajského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná a důvodná.

[12] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, konstatoval, že dle všeobecně známých informací o změně bezpečnostní situace na Ukrajině je zřejmé, že v zemi dochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a **celé území Ukrajiny** proto **nadále nesplňuje jedno z kritérií bezpečnosti** [dle přílohy I procedurální směrnice a dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu]. Informace, ze kterých vycházel při rozhodování žalovaný a krajský soud (stejně jako rozhodnutí žalovaného i napadený rozsudek), byly vydány před počátkem ozbrojeného konfliktu, který zasáhl celé ukrajinské území. Nemohou proto dokládat, zda Ukrajina tato kritéria splňuje. Z tohoto důvodu nemůže obstát teze, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu (k tomu obdobně a v podrobnostech viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, č 4335/2022 Sb. NSS).

[13] Závěry odkazované judikatury platí i v nyní projednávané věci. Není tedy nadále možné, aby žalovaný ve vztahu ke stěžovatelově žádosti postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Povinností žalovaného bude, aby se stěžovatelovou žádostí o mezinárodní ochranu dále zabýval. Nejvyšší správní soud ovšem nepředjímá, jak žalovaný žádost posoudí.

[14] Současně je třeba zdůraznit, že žalovaný ani krajský soud nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti situace na Ukrajině je nicméně potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a v § 109 odst. 5 téhož zákona, a to ve prospěch principu

non-refoulement, který požívá vyšší právní síly. Napadený rozsudek, jakož i rozhodnutí žalovaného nemohou s ohledem na výše uvedené obstát.

[15] Pro úplnost lze dodat, že s ohledem na důvody vedoucí ke zrušení napadeného rozsudku i jemu předcházejícího rozhodnutí žalovaného bylo nadbytečné se dále zabývat vlastní kasační argumentací.

[16] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k názoru, že kasační stížnost je důvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil (viz výrok I. tohoto rozsudku).

[17] Jelikož vytýkané vady mají původ již v žalobou napadeném rozhodnutí, zrušil Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve spojení s § 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s. i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (viz výrok II. tohoto rozsudku).

[18] V dalším řízení žalovaný opětovně posoudí žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností (zejména aktuálních zpráv o bezpečnostní situaci na Ukrajině), a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[19] V případě, že Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a současně zrušil i rozhodnutí správního orgánu dle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3, věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 téhož předpisu). Z tohoto hlediska byl úspěšný stěžovatel, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Kasační soud nicméně rozhodl o nepřiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli podle § 60 odst. 7 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Zvážil přitom, že stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný toliko z důvodu změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou nemohli předvídat žalovaný ani krajský soud. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů nepřiznává; viz výrok III. tohoto rozsudku. Stejným způsobem postupoval zdejší soud již ve skutkově a právně podobných případech (viz např. rozsudky ze dne 27. 4. 2022, č. j. 7 Azs 357/2021 – 23, či ze dne 28. 7. 2022, č. j. 3 Azs 287/2021 – 54).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 25 srpna 2022

JUDr. Tomáš Rychlý
předseda senátu